

Vejledning om tilstrækkelig basiskapital og solvensbehov for kreditinstitutter

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Metoder, pkt. 19-27

Risikoområder:

3. Indtjening, pkt. 32-34
4. Vækst, pkt. 35-37
5. Kreditrisici, pkt. 38-45
6. Markedsrisici, pkt. 46-54
7. Likviditetsrisici, pkt. 58
8. Operationelle risici, pkt. 59

Særlige forhold for store kreditinstitutter:

9. Anvendelse af økonomiske kapitalmodeller
10. Særlige forhold for realkreditinstitutter
11. Særlige forhold for institutter, der udsteder SDO og SDRO
12. Retningslinjer vedr. stress-tests for institutter, der er godkendt til at anvende IRB for kreditrisiko
13. Reverse stress-test - tabskapacitet i IRB-institutter

Dokumentation:

14. Dokumentation, pkt. 98-100

Bilag: Notat om Finanstilsynets opgørelse af pengeinstitutters solvensbehov - en beskrivelse af kreditreservationsmetoden og sandsynlighedsmetoden

Vejledning

1. Indledning

Vejledningen bidrager med Finanstilsynets fortolkning på udvalgte punkter i bilag 1 til bekendtgørelse om kapitaldækning for penge- og realkreditinstitutter, herefter kreditinstitutter. Såfremt der er risikoelementer i bilag 1 til bekendtgørelse om kapitaldækning, der ikke er medtaget i vejledningen, skal kreditinstitutterne dog fortsat inddrage de pågældende risikoelementer i opgørelsen af solvensbehovet.

Vejledningen tager udgangspunkt i Finanstilsynets hidtidige arbejde med vurdering af solvensbehovet. Hensigten er at skabe gennemsigtighed i forhold til Finanstilsynets praksis og hidtidige fortolkninger af kapitaldækningsbekendtgørelsens bilag 1. Finanstilsynet vil tillige videreformidle sine erfaringer i vejledningen fra gennemgang af kreditinstitutternes egne solvensbehovsopgørelser (det internt opgjorte solvensbehov). Eksempelvis er der behov for, at pengeinstitutterne fremadrettet har fokus på at indregne koncentrationsrisici og risici ved kunder med finansielle problemer¹ i det internt opgjorte solvensbehov, jf. afsnit 5. Herved bidrager vejledningen til klarere rammer for institutterne ved opgørelsen af tilstrækkelig basiskapital og solvensbehovet.

Vejledningens afsnit 2-8 henvender sig til mindre- og mellemstore pengeinstitutter, der ikke anvender en intern metode godkendt af Finanstilsynet som fx IRB-, VaR- og AMA-modeller. I de pågældende afsnit opstilles retningslinjer for opgørelse af en række risici og forhold, som kan indgå i opgørelsen af solvensbehovet. Der er så vidt muligt opstillet benchmarks og metoder indenfor de enkelte risikoområder, som Finanstilsynet opdaterer. Disse benchmarks og metoder benyttes som udgangspunkt i Finanstilsynets sandsynlighedsmetode² til opgørelse af solvensbehovet og skal derfor ses i relation hertil.

Det er hensigten, at pengeinstitutterne kan tage udgangspunkt i de opstillede kvantitative beregningsmetoder, men det er samtidig vigtigt, at det enkelte institut forholder sig til egne risici, erfaringer og data. Det enkelte institut skal således altid begrunde sine beregningsmetoder, også når der tages udgangspunkt i de opstillede beregningsmetoder i denne vejledning. De opstillede stress-niveauer i afsnit 5.1-5.4 skal betragtes som benchmarks for institutternes egne vurderinger af kreditrisikoen. Afvigelser i form af fradrag i forhold til de opstillede benchmarks kræver fyldestgørende dokumentation af,

¹ Se definition i afsnit 5.2.

² Dokumentation af sandsynlighedsmetoden er vedlagt som bilag.

at opgørelsen er sket på passende forsigtig vis og afspejler et stress-niveau, som er usandsynligt men ikke helt utænkeligt.

I afsnit 9 fremgår Finanstilsynets tilgang vedrørende institutternes anvendelse af økonomiske kapitalmodeller i solvensbehovsopgørelsen. Særlige risikoområder, som realkreditinstitutter bør være særlig opmærksom på, fremgår af afsnit 10 herunder følsomhedsanalyser i forbindelse hermed. I afsnit 11 opstilles krav om følsomhedsanalyser for institutter, der udsteder SDO og SDRO. Vejledning vedrørende stress-test beregninger for kreditinstitutter, der er godkendt til at anvende en IRB-metode til opgørelse af kreditrisiko, fremgår af afsnit 12 og reverse stress-test i afsnit 13.

God risikostyring skal følge §§ 70-71 i lov om finansiel virksomhed og bekendtgørelse om ledelse og styring, men en række risici kan ikke elimineres ved styring alene. Selv ved god risikostyring skal der foretages et tillæg i solvensbehovet på grund af tilstedeværelsen af risici. Hvis risikostyringen ydermere er svag, skal der foretages et yderligere tillæg i solvensbehovet.

Det er et krav, at bestyrelse og direktion foretager en samlet vurdering af det internt opgjorte solvensbehov med henblik på at sikre, at der er afsat tilstrækkelig kapital til at afdække det pågældende instituts risici. Heri indgår også en kvalitativ vurdering af beregnede risici, metodevalg, antagelser m.m., herunder stillingtagen til, hvorvidt opgørelsen virker fornuftig i forhold til kravet om en forsigtig og fremadrettet tilgang i opgørelsen af solvensbehovet.

Et instituts individuelle solvensbehov er den højeste værdi af instituttets internt opgjorte solvensbehov, solvenskravet (8 pct. eller et eventuelt solvenskrav fastsat af Finanstilsynet⁴) og minimumskapitalkravet (EUR 5 mio. eller et eventuelt mindre beløb, jf. § 124, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed). Det individuelle solvensbehov indberettes i skemaerne CS/CK01, post 5, mens instituttets internt opgjorte solvensbehov indberettes i skemaerne CS/CK01, post 6.

2. Metoder

Der er i vid udstrækning metodefrihed ved opgørelse af den tilstrækkelige basiskapital. Større institutter forventes dog at anvende mere avancerede metoder end mindre institutter. Valget af metode skal således

⁴ Solvensbehovet kan således aldrig være mindre end solvenskravet på 8 pct. eller et eventuelt højere solvenskrav fastsat af Finanstilsynet.

afspejle instituttets interne processer, styringsredskaber samt kapitalplanlægning i øvrigt. Tilgængeligheden af relevante interne data skal ligeledes indgå i overvejelserne om metodevalg.

Instituttet kan tage udgangspunkt i det seneste regnskabsresultat (som forecast for det fremadrettede resultat) med stress-test af relevante risici og regnskabsposter⁵. Et eksempel herpå er Finanstilsynets sandsynlighedsmetode eller metoden udviklet af Lokale Pengeinstitutter, hvor udgangspunktet for beregningen af solvensbehovet er 0 pct., idet alle risici skal opgøres. Benchmarks og beregningsmetoder i vejledningen skal ses i relation til denne type opgørelsesmetode.

Alternativt kan instituttet anvende en metode, der tager udgangspunkt i minimumskravet på 8 pct. af de risikovægtede poster med tillæg for risici og forhold, som ikke fuldt ud afspejles i opgørelsen af de risikovægtede poster.

Instituttet skal godtgøre validiteten, dvs. gyldigheden, af den anvendte metode og dokumentere, at den korrekt afspejler instituttets risikoprofil. Kravene til denne godtgørelse er større, såfremt en ikke bredt anvendt metode anvendes til solvensbehovsopgørelsen.

En forsigtig og fremadrettet tilgang skal anvendes i solvensbehovsopgørelsen. En overdreven forsigtighed indenfor ét risikoområde kan ikke begrunde manglende forsigtighed indenfor andre risikoområder.

3. Indtjening

Instituttet skal foretage en forsigtig vurdering af den fremadrettede indtjenings effekt på solvensbehovet, hvilket betyder, at der skal foretages stress af indtjeningen, og at volatiliteten af indtjeningen skal inddrages i opgørelsen.

Instituttet skal foretage særskilte beregninger/følsomhedsanalyser af henholdsvis netto-renteindtægter og netto-gebyrindtægter. Finanstilsynet vurderer som udgangspunkt solvensbehovet ud fra følgende niveauer⁶:

⁵ Instituttet kan tillige tage udgangspunkt i det kommende års bestyrelsesgodkendte budget for nettoresultatet, såfremt dette er forsigtigt og robust opgjort.

⁶ Baseret på institutternes årsindberetninger i perioden 1991-2008 på en 95 pct.-fraktil. Finanstilsynet anvender tabellen som vejledende og justerer om nødvendigt på institutniveau.

Ændring i netto-renteindtægter (pct., år-til-år)	Ændring i netto-gebyrindtægter (pct., år-til-år)
Et fald på 12 pct. i forhold til seneste regnskab/budget	Et fald på 17 pct. i forhold til seneste regnskab/budget

Instituttet kan tage udgangspunkt i interne budgettal, såfremt de pågældende tal er forsigtigt opgjort og godkendt af instituttets bestyrelse. Instituttet kan korrigere for ekstraordinære forhold.

Instituttet skal være særlig opmærksomt på andre forhold, der kan tilsige en yderligere forsigtighed i valget af stress-niveau. Som eksempler kan nævnes:

- Justeringer af instituttets forretningsmodel, hvilket kan skabe usikkerhed om niveauet af den fremtidige indtjening.
- Koncentration på indtjeningssegmenter.
- Konkurrencesituationen i instituttets geografiske område.

Instituttet skal forholde sig til *volatiliteten* i den fremtidige indtjening. Vurderingen heraf kan bl.a. inkludere analyser af den historiske indtjeningsvolatilitet. Store udsving i indtjeningen fra år til år skal således give anledning til overvejelser om yderligere tillæg i solvensbehovet.

4. Vækst

Definition

I bilag 1 optræder både begrebet udlånsvækst og begrebet vækst. Udlånsvækst er særlig relevant i forhold til solvensbehovet, men vækst indenfor andre områder kan også medføre tillæg i solvensbehovet. Dette kunne fx være vækst indenfor rådgivningsvirksomhed.

Under risikoområdet "vækst" skal instituttet således vurdere, hvorvidt udlånsvækst eller anden vækst skal udløse tillæg i solvensbehovet. Et institut i vækst skal tillige vurdere, hvorvidt der bør ske et tillæg i solvensbehovet under risikoområderne "kontrolrisici" og "virksomhedens størrelse". Det skyldes, at et institut i vækst skal vurdere, om organisationens kontrolmiljø er tilstrækkeligt udbygget henset til instituttets voksende størrelse. Det er Finanstilsynets erfaring, at et instituts udbygning af organisationens kontrolmiljø sjældent følger væksten i forretningsomfanget.

Indregning af forhold der skal tages i betragtning

Udlånsvækst medfører i sig selv et øget kapitalbehov, jf. bilag 1, pkt. 37. En høj udlånsvækst er særligt kapitalkrævende.

Finanstilsynet vurderer som udgangspunkt⁷ solvensbehovet til den fremadrettede udlånsvækst ud fra forventningerne hertil og instituttets seneste hele års udlånsvækst⁸ som vist i følgende tabel:

Interval for samlet udlånsvækst (pct.)	Tillæg i den tilstrækkelige basiskapital (mio. kr.)
Ingen eller negativ udlånsvækst (≤ 0 pct.)	0
Positiv udlånsvækst (> 0 pct.)	$0,08 \times \text{udlånsvækst} \times \text{solvensvægt}$ <i>Eksempel: En udlånsvækst på 100 mio. kr. til privatkunder med gennemsnitlig solvensvægt på 75 pct. giver et tillæg i den tilstrækkelige basiskapital på $0,08 \times 100 \times 0,75 = 6$ mio. kr.</i>

Instituttet kan tage udgangspunkt i interne budgettal for kommende vækst, såfremt disse er robuste, dokumenterede og godkendt af instituttets bestyrelse. Indtjening fra forventet fremtidig vækst kan indregnes, såfremt der ikke allerede er taget højde herfor under indtjening, jf. vejledningens afsnit 3. Instituttet kan justere for ekstraordinære forhold.

Såfremt der tages udgangspunkt i det seneste hele års udlånsvækst, skal der anvendes et højere skøn for det kommende års udlånsvækst i solvensbehovsopgørelsen, hvis instituttet vurderer, at det kommende års udlånsvækst bliver højere end den aktuelle udlånsvækst. Solvensbehovet skal således afspejle fremtidige risici.

Forventet fremtidig vækst skal også indgå i instituttets vurdering af den tilstrækkelige basiskapital og solvensbehovet, jf. bilag 1, pkt. 35 og 36. Det betyder, at instituttet skal vurdere behovet for yderligere tillæg i solvensbehovet udover et tillæg på baggrund af udlånsvæksten, som anført i skemaet ovenfor.

Som et udgangspunkt betragter Finanstilsynet år-til-år vækstrater, også indenfor enkelte segmenter, på 20 pct. og derover som høj vækst. Her skal der således foretages et yderligere tillæg i solvensbehovet. Der skal også ske yderligere tillæg i solvensbehovet ved høj vækst over flere år. Finanstilsynet betragter en årlig vækst over flere år, også indenfor enkelte segmenter, på mere end 10-15 pct., som høj vækst. Instituttet skal dokumentere, såfremt der ikke foretages tillæg ved høj vækst. Der er forskel på vækst inden for segmenter, som instituttet betegner som kerneområder, og vækst i nye/perifere segmenter, brancher

⁷ Finanstilsynet anvender tabellen som vejledende og justerer om nødvendigt på institutniveau.

⁸ I udlånsvækst medregnes også garantier.

og/eller geografiske områder. Oplever instituttet en høj vækst i et segment, der ikke hører til kerneområderne, er der særligt behov for tillæg i solvensbehovet, da denne type vækst typisk vil være forbundet med større usikkerhed og større risiko for tab. Dette gælder uanset, at instituttets samlede vækst ikke er høj.

5. Kreditrisici

Definition

Kreditrisiko er risikoen for, at instituttet lider tab som følge af, at en udlånskunde eller en anden modpart misligholder sine forpligtelser overfor instituttet. Under risikoområdet "kreditrisici" medregnes endvidere kreditrisikokoncentration. Risici ved utilstrækkelig kontrol og styring af kreditrisici skal opgøres under risikoområdet "kontrolrisici", jf. bilag 1, pkt. 60-69.

Forhold der skal tages i betragtning

Kreditrisiko vil oftest være det væsentligste område ved opgørelse af solvensbehovet. Samtidig er kreditrisiko vanskeligt at kvantificere, og ved opgørelsen må der indgå væsentlige skønselementer. Disse forhold nødvendiggør, at opgørelsen af kreditrisiko skal ske på en forsigtig måde.

Nedenfor er beskrevet metoder og benchmarks for opgørelse af solvensbehovet med hensyn til kreditrisiko. Enkelte af disse metoder minder om metoder, der anvendes i forbindelse med individuel og gruppevis opgørelse af nedskrivninger på udlån og tilgodehavender. Opgørelsen af nedskrivninger er imidlertid baseret på et neutralitetsprincip og skal dermed ikke indeholde den samme forsigtighed – og dermed de samme stress-elementer – som opgørelsen af solvensbehovet.

Indregning af forhold der skal tages i betragtning

Mange institutter anvender ved vurdering af kreditrisikoen til opgørelse af solvensbehovet en metode, som indebærer stress af følgende elementer: For det første opgøres et generelt niveau, som instituttets nedskrivninger og hensættelser med stor sandsynlighed må antages ikke at overstige. For det andet korrigeres der for risikoen ved kunder med finansielle problemer og for risikoen ved koncentration af store engagementer. For det tredje korrigeres der for andre kreditkoncentrationsrisici. Endelig korrigeres for nedskrivninger og hensættelser på engagementerne.

Elementer i solvensbehovet
+ Generelt tabsniveau (5.1)
+ Kunder med finansielle problemer (5.2)
+ Store engagementer (5.3)
+ Kreditkoncentrationsrisici (5.4)
- Nedskrivninger og hensættelser (5.5)

I det følgende beskrives Finanstilsynets generelle bemærkninger til metoden baseret på Finanstilsynets erfaringer fra institutternes solvensbehovsopgørelser og erfaringer med Finanstilsynets sandsynlighedsmetode.

Det enkelte institut skal gennemgå sine udlån og garantier og vurdere, om solvensbehovet i fuldt omfang tager højde for kreditrisikoen. Hvis dette ikke er tilfældet ved anvendelse af metoden beskrevet i indeværende afsnit eller en anden lignende metode, skal instituttet foretage et passende tillæg i solvensbehovet. De opstillede stress-niveauer i afsnit 5.1-5.4 skal betragtes som benchmarks for institutternes egne vurderinger af kreditrisikoen. Afvigelser i form af fradrag i forhold til de opstillede benchmarks kræver fyldestgørende dokumentation af, at opgørelsen er sket på passende forsigtig vis og afspejler et stress-niveau, som er usandsynligt men ikke helt utænkeligt.

5.1 Generelt tabsniveau

Pengeinstitutternes nedskrivninger og hensættelser må med stor sandsynlighed antages ikke at overstige nedenstående stress-niveauer⁹. Der skelnes mellem pengeinstitutter i gruppe 1-4, og niveauerne er baseret på udgiftsførte nedskrivninger/hensættelser i institutternes årsindberetninger i perioden 1986-2008 på en 95 pct.-fraktil.

⁹ Tillægget i solvensbehovet skal ikke udtrykke forventede nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier, men derimod en stress-test i form af nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier, der er usandsynlige men ikke helt utænkelige.

Nedskrivninger og hensættelser i pct. af udlån og garantier			
Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3 ¹⁰	Gruppe 4
2,49 %	3,69 %	4,27 %	4,29 %

Anm: Uudnyttede engagementer indregnes som udgangspunkt med den vægtede del af det bevilgede minus trukne beløb, jf. kapitaldækningsbekendtgørelsens § 10, stk. 5 og bilag 4.

Kassekreditter indregnes i udlån og garantier efter de vægte, der er anført i tabellen nedenfor.

Kassekreditter opdelt efter opsigelsesvarsel	Vægt for medregning af den uudnyttede kassekredit i udlån og garantier ved stresstest af nedskrivninger og hensættelser i pct. af udlån og garantier
Kassekreditter, der kan opsiges uden varsel, i henhold til kapitaldækningsbekendtgørelsens bilag 4	10 pct.
Kassekreditter, der har et opsigelsesvarsel på under 1 år	20 pct.
Kassekreditter, der har et opsigelsesvarsel på over 1 år	50 pct.

Pengeinstituttet kan - hvis den konkrete gennemgang af kreditrisikoen på udlån og garantier ikke fører til et højere niveau - tage udgangspunkt i stress-niveauet for den relevante gruppe. En 95 pct.-fraktile er i denne sammenhæng imidlertid ikke nødvendigvis tilstrækkeligt. Instituttet skal være meget opmærksomt på, om dets udlån og garantier indebærer risici, der er større end den relevante gruppes. Dette afhænger af fordelingen og koncentrationen af instituttets udlån og garantier på brancher, jf. afsnit 5.4.

Instituttet skal tillige tage højde for den risiko, der følger af, at kunder eller brancher er særligt udsat for rente- og/eller valutarisici. Dette kan bl.a. vurderes ved hjælp af rentefølsomhedsanalyser, jf. også afsnit 10.1.

I særlig grad skal institutterne være opmærksomme på den iboende kreditrisiko som rentestigninger vil medføre i form af øgede rentetilskrivninger på variabelt forrentede lån og reducerede sikkerhedsværdier. Institutterne skal således tage højde for, at rentestigninger vil kunne medføre en forringet tilbagebetalingsevne hos kunderne, og at dette i særlig grad gør sig gældende hos kunder, der allerede har svaghestegn.

¹⁰ Inkl. institutter på Færøerne.

5.2 Kunder med finansielle problemer

Ved anvendelse af ovenstående er der herudover behov for at tage stilling til et yderligere tillæg i solvensbehovet som følge af risikoen ved kunder med finansielle problemer.

Kunder med finansielle problemer skal som minimum omfatte:

- Kunder med objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), hvor engagementet ikke er fuldt nedskrevet/hensat¹¹.
- Kunder uden OIV men med visse udfordringer, og hvor konstatering af OIV vil føre til en væsentlig nedskrivning.
- Kunder hvor der er en væsentlig risiko for nedskrivning indenfor det kommende år¹².

Instituttet skal være opmærksomt på, at bevilgede men uudnyttede engagementer senere vil kunne blive trukket og dermed påføre instituttet et tab.

For større engagementer med kunder med finansielle problemer, fx engagementer som udgør mindst 1 pct. af instituttets basiskapital, skal der ske en vurdering af tabsrisikoen på det enkelte engagement. For mindre engagementer, der er ensartede, kan instituttet vælge en mere porteføljemæssig tilgang. Det skal under alle omstændigheder ses i relation til den konkrete stress-test af tabsrisikoen i porteføljen. For kunder med finansielle problemer skal risikoen opgøres på mindst et års sigt. Her kan anvendes en metode, som svarer til Finanstilsynets sandsynlighedsmetode, dvs. også til andre engagementer end kunder med finansielle problemer.

Metoden indebærer for hvert engagement anvendelse af en stresset opgjort sandsynlighed for, at kunden misligholder. Endvidere anvendes et forsigtigt opgjort tab – udtrykt som procent af det samlede engagement – som instituttet må forventes at få, hvis kunden misligholder.

Ved opgørelsen skal sandsynligheden for, at kunden misligholder - for kunder med OIV - som udgangspunkt sættes til 100 pct., uanset om der er indregnet en nedskrivning/hensættelse på engagementet. For de

¹¹ Dækker den gruppe af engagementer, som klassificeres 1, jf. regnskabsindberetning til Finanstilsynet, skema AS39, hvor der er en risiko for, at nedskrivningen må skulle øges. For delvist nedskrevne engagementer, hvor der ikke umiddelbart er yderligere nedskrivningsbehov, gælder følgende, jf. regnskabsvejledningen: Instituttet må tage stilling til, om der i indberetningen skal ske en opsplitning af engagementet, således at den ikke-nedskrevne del klassificeres som et svagt engagement (2c).

¹² Denne gruppe af engagementer, samt ovenstående gruppe af engagementer ”Kunder uden OIV men med visse udfordringer...”, dækker den andel af de svage engagementer, jf. regnskabsindberetning til Finanstilsynet, skema AS39, som er meget svage og klassificeres 2c.

Øvrige kunder med finansielle problemer skal sandsynligheden for misligholdelse som udgangspunkt sættes til mindst 50 pct.

Tab givet misligholdelse skal tilsvarende opgøres forsigtigt. Ved mindre engagementer, der er ensartede, og hvor instituttet har valgt en mere porteføljemæssig tilgang, skal instituttet fortsat vurdere, hvorvidt den anvendte parameter for tab givet misligholdelse er passende for det pågældende institut. Vurderingen skal fremgå eksplicit i de samlede ledelsesmæssige vurderinger af solvensbehovet.

Ved opgørelsen af tab givet misligholdelse må ejendomme ikke indgå med mere end deres nuværende markedsværdi. Den nuværende markedsværdi er defineret som den værdi, denne ejendom isoleret set vil kunne sælges til i fri handel mellem uafhængige parter inden for en periode på ca. 6 måneder. Der skal endvidere foretages et stress, som afspejler situationen på ejendomsmarkedet. Er afkastprocenterne lave set i et historisk perspektiv, skal der således ske fradrag i markedsværdien. Den vurderede markedsværdi efter fradrag skal normalt reduceres med mindst 5 pct. i handelsomkostninger. Dette omfatter mæglersalær, advokatomkostninger, forfaldne ejendomsskatter og afgifter samt eventuelle småreparationer, oprydning mv. Hvis indtægterne fra ejendommen ikke kan dække de foranstående prioriteter, skal der endvidere fratrækkes det opgjorte underskud for mindst et halvt år.

Såfremt instituttets egne aktier udgør en betydelig del af debtors formue, skal instituttet udvise særlig forsigtighed i vurderingen af solvensbehov for det pågældende engagement. Såfremt debtors tilbagebetalingsevne i udpræget grad er afhængig af værdien af instituttets egne aktier, skal instituttet sætte værdien af disse til nul ved udregningen af tab givet misligholdelse.

Tabrisikoen ved hvert enkelt engagement opgøres som engagementets størrelse ganget med "sandsynligheden for, at kunden misligholder" ganget med "tabsprocenten givet misligholdelse". Risiciene for alle kunderne med finansielle problemer lægges derefter sammen. Instituttet kan herefter opgøre tillæggets størrelse, der skal foretages på kunder med finansielle problemer, udover det generelle tabsniveau.

Eksempelvis kan et pengeinstitut i gruppe 3 have udlån og garantier på i alt 100 mio. kr. til kunder med finansielle problemer (fx 2c engagementer). Pengeinstituttet har, ved anvendelse af sandsynligheden for, at kunden misligholder, samt tab givet misligholdelse, opgjort en tabrisiko på 30 mio. kr. Tillægget til solvensbehovet bliver dermed $30 \text{ mio. kr.} - (4,27 \%^{13} \times 100 \text{ mio. kr.}) = 25,73 \text{ mio. kr.}$ Dette beløb skal

¹³ Derved korrigeres for den solvensbelastning, som allerede er adresseret på det generelle tabsniveau, jf. afsnit 5.1, for at imødegå dobbeltregning. Denne praksis fremgår også af beskrivelsen af Finanstilsynets sandsynlighedsmetode.

lægges til 4,27 pct. af instituttets samlede udlån og garantier, inkl. udlån og garantier til kunder med finansielle problemer.

5.3 Store engagementer

Foruden tillæg for kunder med finansielle problemer skal der korrigeres for store engagementer. Er nogle af de store engagementer svage, er der et særligt behov for et tillæg i solvensbehovet, jf. afsnit 5.2.

Imidlertid vil der også være behov for et tillæg, hvis de store engagementer har et væsentligt omfang (også selvom de har en god kreditkvalitet). Det skyldes, at hvis et eller flere af de store engagementer bliver nødlidende, vil det kunne have alvorlige økonomiske konsekvenser for instituttet. Det er erfaringen fra pengeinstitutter, der har fået problemer, at de ofte har haft et væsentligt omfang af store engagementer.

Store engagementer omfatter som minimum engagementer på mindst 10 pct. af basiskapitalen. Ultimo 2008 var gennemsnittet for alle danske pengeinstitutter en sum af store engagementer efter fradrag, som udgjorde godt 90 pct. af basiskapitalen. Gennemsnittet for årene 1995-2008 ligger på et tilsvarende niveau. Finanstilsynet finder, at institutter, som ligger over dette gennemsnit, skal foretage et tillæg i solvensbehovet. Tillægget skal være større, jo mere instituttets sum af store engagementer efter fradrag ligger over de godt 90 pct.¹⁴

Det bemærkes, at koncentrationsrisikoen på store engagementer skal adskilles fra vurderingen af, om instituttet lovligt kan opretholde sit største engagement, jf. pkt. 83 og 84 i bilag 1. Andre former for koncentrationsrisici beskrives i det følgende afsnit.

5.4 Kreditrisikokoncentration

Ud over store engagementer er der andre former for koncentrationsrisici, jf. pkt. 56 i bilag 1. Det omfatter geografisk koncentration, koncentration på erhvervsudlån, koncentration på brancher, herunder risikofyldte brancher, og koncentration på sikkerheder. Instituttet skal ved brug af stress-tests tage højde for sådanne koncentrationsrisici i sin opgørelse af solvensbehovet. Eksempelvis kan en stress-test af koncentration på sikkerheder indebære en analyse, hvor værdien af alle sikkerheder af en bestemt type antages at falde med en fastsat procentsats. Denne procentsats skal være så stor, at den er usandsynlig men ikke helt utænkelig.

Ved vurderingen af koncentration på brancher kan instituttet sammenholde sin egen branchefordeling med den gennemsnitlige branchefordeling af udlån. På Finanstilsynets hjemmeside¹⁵ fremgår den seneste

¹⁴ Regler for opgørelse af store engagementer ændres pr. 31. december 2010, og tallet 90 procent vil blive justeret.

¹⁵ Forside > Tal & Fakta > Statistik, nøgletal og analyser > Statistik om sektoren > Pengeinstitutter: Statistisk materiale

branchefordeling på udlån samt informationer om de konstaterede tabsniveauer fordelt på brancher. Institutterne kan tage højde for forskelle i branchefordelinger mellem store og små institutter.

Instituttet skal være særlig opmærksomt på følgende:

- Der kan være en betydelig spredning i tab. Tabsrisikoen er ikke nødvendigvis ens for to brancher, der i gennemsnit har samme konstaterede tab. Der er en væsentligt større tabsrisiko i brancher med stor spredning i tab, som ligger betydeligt over det gennemsnitlige niveau. Det kan således være utilstrækkeligt at anvende gennemsnitlige tabsniveauer ved vurdering af koncentration på brancher. Finanstilsynets erfaring er derfor, at der bør anvendes tabsniveauer svarende til en 95 pct.-fraktil.
- Niveauet for de konstaterede tab i brancherne kan desuden variere over tid.

Ved justering af solvensbehovet i forhold til koncentrationsrisiko kan instituttet tage højde for eventuel koncentration i brancher med lave tabsniveauer, men det skal understreges, at koncentration i sig selv udgør en ikke uvæsentlig risiko. Eventuelle fradrag kan ikke alene basere sig på standardiserede beregninger, men skal dokumenteres og indgå eksplicit i de samlede ledelsesmæssige vurderinger af solvensbehovet samtidig med, at der anlægges en forsigtig tilgang.

5.5 Nedskrivninger og hensættelser

Instituttets nedskrivninger og hensættelser dækker en del af den risiko, som de ovennævnte opgørelser viser. Instituttet kan derfor fradrage nedskrivninger og hensættelser ved opgørelsen af solvensbehovet.¹⁶ Dette gælder også de gruppevise nedskrivninger og hensættelser. Hvis der foretages en kapitalbinding på enkelte engagementer, skal den del af engagementet, der allerede er nedskrevet, ikke også kapitaldækkes. Hvis der er tale om en stress-test af en gruppe af engagementer, så vil det forhold, at der er sket nedskrivninger på nogle af engagementerne, mindske den engagementsmasse, der er i risiko. Derfor stress-testes engagementsmassen opgjort efter nedskrivninger.

Nedenfor er vist et eksempel på, hvordan nedskrivninger og hensættelser indgår i opgørelsen for et gruppe 4- institut. Vejledningen er med hensyn til nedskrivninger baseret på en nettotilgang. Forudsætninger:

¹⁶ Bemærk at Finanstilsynets afgrænsning af kunder med finansielle problemer, jf. afsnit 5,2, ikke dækker fuldt ud nedskrevne engagementer. Det betyder, at instituttet som udgangspunkt ikke kan fradrage hele korrektivkontoen (instituttets akkumulerede nedskrivninger/hensættelser).

4 engagementer på hver 100:

Kategori 1: 100 (fuldt ud nedskrevet)

Kategori 1: 100 (tabsrisiko på 70, nedskrivninger på 50)

Kategori 2c: 100 (tabsrisiko på 30)

Kategori 2a/3: 100 (sundt engagement)

	Nettotilgang ekskl. nedskrivninger	Solvensbehov
Ad 5.1 Generelt stress	4,29 % af 250	10,73
Ad 5.2 Kunder med finansielle problemer		
Kategori 1 (fuldt ud nedskrevet)	0	0
Kategori 1 (delvist nedskrevet)	70 (tabsrisiko) - 50 (nedskrivning) - (4,29 % af 50)	17,86
Kategori 2c (sandsynlighed for at kunden misligholder = 50 %, tab givet misligholdelse= 60 %)	30 (tabsrisiko) – (4,29 % af 100)	25,71
Solvensbehov i alt		54,30

6. Markedsrisici

Definition

Markedsrisiko defineres som risikoen for, at værdien af en portefølje af finansielle instrumenter forringes som følge af kurs- og prisændringer på de finansielle markeder. Markedsrisiko skal vurderes med henblik på specielt rente-, valuta- samt aktierisici og opgøres som summen af disse. Risici ved utilstrækkelig kontrol og styring af markedsrisici skal opgøres under risikoområdet "kontrolrisici", jf. bilag 1, pkt. 60-69.

Forhold der skal tages i betragtning

Instituttet skal foretage en samlet vurdering af alle markedsrisici. Instituttet skal således forholde sig til, at flere af de nedenstående stress-niveauer kan opstå samtidigt. Fx kan risici forstærke hinanden, hvilket specielt observeres i lavkonjunkturer, hvor korrelationer typisk stiger på tværs af risici.

Finanstilsynet tager som udgangspunkt¹⁷ afsæt i følgende niveauer til stress af markedsrisici:

Risikotype	Stress-niveau
Renterisiko på poster i handelsbeholdningen	Rentestigning eller rentefald på 1,35 procentpoint ¹⁸
Renterisiko på poster uden for handelsbeholdningen	Rentestigning eller rentefald på minimum 2 procentpoint, jf. standardmetoder ¹⁹
Aktierisiko ²⁰	Tab på 30 pct. af værdien af aktiebeholdningen Sektoraktier som fx aktieandele i Nets eller i fællesejede datacentraler stresses med et tab på 15 pct. af den bogførte værdi
Valutakursrisiko	Euro: Tab på 2,25 pct. af valutakursindikator 1 Øvrige valutaer: Tab på 12 pct. af valutakursindikator 1
Modpartsrisiko på derivater	8 pct. af markedsværdien af afledte finansielle instrumenter.
Andre risici - ejendomsrisiko	18 pct. ²¹ af bogført værdi af egne grunde og bygninger uanset placering i fx datterselskaber eller tilknyttede virksomheder

Ved renteændringer forskydes rentekurven ikke nødvendigvis parallelt, hvorfor instituttet skal sikre, at det til enhver tid også har en basiskapital, der er tilstrækkelig til at dække solvensbehovet under sådanne scenarier (rentestrukturrisiko). Dette kan ske ved stress-tests, som tager udgangspunkt i, at den korte rente på 1 år og derunder forskydes med 0,7 procentpoint i én retning, mens renter over 1 år forskydes med 0,7 procentpoint i modsat retning – begge forskydninger til ugunst for instituttet. Afhængigt af instituttets portefølje vil andre scenarier også kunne være relevante.

¹⁷ Finanstilsynet anvender tabellen som vejledende og justerer om nødvendigt på institutniveau.

¹⁸ Baseret på renteobservationer i perioden 1983-2008. Finanstilsynet tager udgangspunkt i en parallelforskydning af rentekurven.

¹⁹ Hvad angår renterisiko på poster uden for handelsbeholdningen, kan instituttet tage udgangspunkt i standardmetoderne, der er grundlaget for indberetninger til Finanstilsynet. Gruppe 4-institutter skal ikke foretage denne indberetning til Finanstilsynet, men skal forholde sig til beregningen ved solvensbehovsopgørelsen. I standardmetoderne indgår en generel renteændring på 2 procentpoint, jf. bilag 1, pkt. 79.

²⁰ Det generelle kursfald er baseret på aktieindekset OMXC20 i 1994-2007 på en 99 pct.-fraktil.

²¹ Baseret på Skat's indeks for udviklingen i kontantpriser for rene forretningsejendomme i perioden 2. halvår 1980 til 2008 på en 99 pct.-fraktil.

Med hensyn til obligationer, der regnskabsmæssigt måles til amortiseret kostpris, skal instituttet være opmærksomt på værdiansættelsen, idet der skal ske 100 pct. solvensbelastning af forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi og dagsværdien (dvs. et tillæg, hvis den regnskabsmæssige værdi er højere end dagsværdi - og et fradrag, hvis den regnskabsmæssige værdi er lavere end dagsværdi). Herudover skal der ske yderligere solvensbelastning alt efter usikkerheden på værdiansættelsen (dvs. yderligere tillæg svarende til et forsigtig opgjort haircut på dagsværdien af obligationerne).

Hvad angår aktierisiko er stress-niveauet baseret på en portefølje af aktier og aktiebaserede instrumenter med god risikospredning. Hvis porteføljen ikke er veldiversificeret, skal instituttet foretage et yderligere tillæg i solvensbehovet. Dette tillæg forventes at være højere, jo mindre diversificeret porteføljen er. Engagementer, som indeholder aktier udstedt af kunden, skal også indregnes i aktiebeholdningen, der stresses.

Med hensyn til valutakursrisiko er stress-niveauerne baseret på, at instituttets valutapositioner er fordelt på et rimeligt stort antal valutaer. Såfremt valutapositioner er koncentreret på blot én eller nogle få valutaer (dog undtagen euro-positioner), skal disse stresses særskilt med 20 pct. af den numeriske netto-valutaposition, og indgår dermed ikke i stress-beregningen af indikator 1. Store valutapositioner i euro stresses med 2,25 pct. af den numeriske netto-valutaposition.

Med hensyn til modpartsrisiko på derivater skal instituttet foretage et yderligere tillæg i solvensbehovet, når risikoen er koncentreret på få modparter.

7. Likviditetsrisici

Definition

Likviditetsrisici er overordnet set risikoen for, at et institut ikke har likviditet til at opfylde sine betalingsforpligtelser til tiden. Denne risiko kan særligt opstå for institutter med et stort indlånsunderskud. En forøgelse af solvensbehovet sikrer ikke i sig selv instituttet mod likviditetsrisici. Instituttets likviditetsstyring, stress-tests og beredskabsplan for fremskaffelse af likviditet er de centrale elementer, og det er alene meromkostningen ved fremskaffelse af likviditet, som skal indregnes i solvensbehovet under risikoområdet "likviditetsrisici". Instituttet skal tillige vurdere, hvorvidt den tilstrækkelige likviditetsstyring og -kontrol er til stede, og om der bør ske et tillæg i solvensbehovet under risikoområdet "kontrolrisici", jf. bilag 1, pkt. 60-69.

Forhold der skal tages i betragtning

Instituttet skal tage udgangspunkt i egne stress-tests for likviditeten på en etårig horisont. Instituttet skal beregne den meromkostning, der følger af, at stress-scenariet realiseres, og at instituttet må iværksætte sin beredskabsplan. Denne meromkostning afsættes som et tillæg i solvensbehovet.

Meromkostningen kan, afhængig af beredskabsplanen, fx have karakter af øgede udgifter til fremskaffelse af likviditet, idet der skal tages udgangspunkt i, at instituttet og markedet er i et stresset scenarie.

Meromkostningen til fremskaffelse af likviditet skal fastsættes med udgangspunkt i:

- Instituttets økonomiske situation. Et institut med svag indtjening og lille kapitaloverdækning må forventes at have sværere ved at fremskaffe ny likviditet i en stresset situation.
- Instituttets udlån i forhold til indlån, idet markedet forventes at kræve en højere risikopræmie, såfremt instituttet har et betydeligt større udlån end indlån.
- Instituttets udlåns gearing (udlån/egenkapital), idet markedet forventes at kræve en højere risikopræmie, såfremt instituttet har en høj udlåns gearing.
- En situation hvor likviditetsmarkederne generelt er stressede, hvorfor markedet kræver en høj risikopræmie.

Et almindeligt sundt institut må påregne en meromkostning på 200 basispunkter. Som udgangspunkt afsættes et beløb i solvensbehovet svarende til 200 basispunkter beregnet af indlån fra professionelle aktører - fx pensionskasser, forsikringsselskaber og kreditinstitutter - og udstedte obligationer med en restløbetid på under ½ år.

Meromkostningen, der skal afsættes ved opgørelsen af solvensbehovet, kan også have karakter af mistet indtjening som følge af, at beredskabsplanen indeholder dispositioner, der mindsker forretningsomfanget, men skaber likviditet. Desuden kan der som følge af beredskabsplanen være andre tilpasningsomkostninger, som der skal tages højde for i solvensbehovet.

De likviditetsrisici, der ifølge beredskabsplanens stress-scenarie vil kunne afdækkes ved andre foranstaltninger end kapital, og som derfor ikke øger omkostningerne, skal ikke nødvendigvis medføre et tillæg i solvensbehovet. Det kan fx være et bindende tilsagn om likviditetstilførsel fra andre institutter til en på forhånd fastsat pris.

Tilsvarende skal der tages højde for, om dele af eller de fulde meromkostninger allerede er dækket af kapitalbindingen på indtjeningsrisiko. Det vil sige, at hvis meromkostningen ved fremskaffelse af likviditet i den stressede situation allerede fuldt ud og eksplicit er indregnet under risikoområdet "indtjening", så skal meromkostningen ikke indregnes som en likviditetsrisiko.

8. Operationelle risici

Definition

Ved operationel risiko forstås risikoen for økonomiske tab som følge af u hensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige eller systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, inklusive retlige risici.

Forhold der skal tages i betragtning

Operationel risiko har den egenskab, at samme begivenhed kan indtræffe flere gange. Realiserer instituttet et tab som følge af en begivenhed, betyder det ikke, at instituttet ikke skal afsætte kapital til samme type begivenhed efterfølgende.

Ved vurderingen af den operationelle risiko skal instituttet forholde sig til, om opbygningen af organisationen kan medføre operationelle risici. Herunder skal instituttet vurdere:

- a. Om eventuelt manglende funktionsadskillelse mellem udførelse af opgaver (fx handel, bogføring, afvikling af værdipapirhandler), og kontrol af samme, kan medføre risiko for tab.
- b. Risikoen for it-nedbrud samt konsekvensen af et sådant nedbrud, herunder skal instituttet vurdere konsekvensen af, at outsourcete it-funktioner heller ikke kan udføres.
- c. Komplexiteten af instituttets systemer og forretninger; instituttet skal herunder tage højde for nye forretningsområder og konsekvenserne heraf.
- d. Personalets kompetencer og erfaring; er der eksempelvis stor udskiftning i personalet, må det alt andet lige forventes at øge risikoen for fejl, der kan føre til økonomiske tab for instituttet.
- e. Performancebaserede kompensationsystemer kan udgøre en risiko for, at personalet foretager handlinger, som påfører instituttet en højere risiko end instituttets fastsatte limits på eksempelvis markedsområdet, hvilket øger risikoen for tab samt størrelsen heraf.
- f. Utilstrækkelige eller manglende forretningsgange på centrale områder.
- g. Omfanget af manuelle rutiner, da dette alt andet lige øger risikoen for fejl.

Instituttet kan således ikke alene basere sig på et standardmål som fx basisindikatormetoden, der i forhold til denne opgørelsesmetode bør betragtes som et minimumsniveau for operationelle risici. Instituttet skal

på baggrund af ovenstående punkter vurdere, hvorvidt der er behov for yderligere tillæg. Endvidere skal reglerne for virksomhedsstyring, i fx lov om finansiel virksomhed § 71, overholdes selvstændigt. Er dette ikke tilfældet, vil instituttet i givet fald skulle afsætte ekstra kapital, indtil forholdene er bragt på plads.

9. Anvendelse af økonomiske kapitalmodeller

Økonomiske kapitalmodeller kan benyttes som metode til at opgøre solvensbehovet, hvis modellerne har opnået et passende niveau af modenhed og anvendes bredt internt i instituttet. Den seneste krise viser, at disse modeller ofte er mindre velegnede til at beskrive hurtigt ændrende økonomiske forhold. Instituttet skal derfor generelt udvise varsomhed ved primær anvendelse af økonomiske kapitalmodeller til solvensbehovsopgørelsen.

Der skal være gennemført passende validering af modellen og inputparametre, herunder metodik og antagelser samt resultater og kapitalniveauer. Institutterne kan anvende retningslinjer for validering af IRB-modeller eller VaR-modeller som benchmark for krav til valideringen. Følsomhedsanalyser i forhold til modelantagelser og mere kvalitative vurderinger fra interne eksperter bør indgå som en del af processen. Der skal foreligge dokumentation af valideringen.

Forsigtighed i anvendelsen af økonomiske kapitalmodeller tilsiger yderligere skønsmæssige tillæg i de interne beregninger og opgørelser. Der skal foretages reguleringer og tillæg, såfremt der er risici, som ikke er inkluderet eller fuldt dækket af den beregnede økonomiske kapital. I praksis betyder dette, at der ofte vil være konkrete forhold, der medfører reguleringer af solvensbehovet til niveauer højere end 8 pct. af de risikovægtede poster. Overvejelser om yderligere tillæg gælder også i de tilfælde, hvor de økonomiske kapitalmodeller generelt tilsiger et lavere niveau end 8 pct., hvilket dermed medfører et solvensbehov på 8 pct. I sådanne tilfælde skal niveauet nøje overvejes, og en forsigtig tilgang anvendes i den endelige opgørelse, jf. ovenfor.

10. Særlige forhold for realkreditinstitutter

10.1. Rentetilpasningslån

Instituttet skal specifikt forholde sig til den forøgede risiko, der er forbundet med den del af udlånsporteføljen, hvor låntager er udsat for en renterisiko, der kan påføre instituttet en øget kreditrisiko. Der skal tages særsigt højde for risiko på rentetilpasningslån i solvensbehovsopgørelsen.

Instituttet skal derfor udføre en følsomhedsanalyse, hvor det forventede tab opgøres ved rentestigninger på hhv. 200 bp, 400 bp og 500 bp i forhold til den del af udlånsporteføljen, som har rentetilpasning og under hensyntagen til de aktuelle lånevilkår herunder afdragsfrihed. Opgørelsen skal opdeles efter ejendomskategori, jf. følgende tabel.

Forventet tab ved rentestigninger i basispunkter			
Ejendomskategori	+ 200 bp	+ 400 bp	+ 500 bp
Ejerboliger			
Fritidshuse			
Støttet byggeri til beboelse			
Private beboelsesejendomme til udlejning			
Industri- og håndværksejendomme			
Kontor- og forretningsejendomme			
Landbrugsejendomme			
Ejendomme til sociale, kulturelle og undervisningsmæssige formål			
Andre ejendomme			
I alt			

Institutter skal vurdere følsomhedsanalysen i forbindelse med opgørelse af solvensbehovet, men uden at beregningen automatisk medfører krav om kapitaldækning.

Følsomhedsanalysen skal dokumenteres, herunder en beskrivelse af metoder og forudsætninger bag analysen. Dette skal ske i dokumentationen af solvensbehovet (ICAAP).

11. Særlige forhold for institutter, der udsteder SDO og SDRO

Ved SDO/SDRO udstedelse skal instituttet løbende overvåge, om belåningsgrænserne er overholdt. I de tilfælde, hvor grænserne er overskredet, skal instituttet stille supplerende sikkerhed.

Et institut, der udsteder SDO/SDRO, skal forholde sig til de risici, som krav om supplerende sikkerhedsstillelse medfører. Instituttet skal i den forbindelse udføre en følsomhedsanalyse i nedenstående tabel, som belyser behovet for yderligere supplerende sikkerhedsstillelse ved ejendomsprisfald på hhv. 5,

10 og 20 pct. i forhold til den senest foretagne værdiansættelse i henhold til Bekendtgørelse om værdiansættelse af pant og lån i fast ejendom som stilles til sikkerhed for udstedelse af særligt dækkende realkreditobligationer og særligt dækkede obligationer, § 30. Institutet skal være særlig opmærksomt ved væsentligt ændrede markedsforhold også indenfor forskellige ejendoms kategorier og/eller geografiske områder.

Behovet for yderligere supplerende sikkerhedsstillelse ved ejendomsprisfald			
Ejendomskategori	- 5 pct.	- 10 pct.	- 20 pct.
Ejeboliger			
Fritidshuse			
Støttet byggeri til beboelse			
Private beboelsesejendomme til udlejning			
Industri- og håndværksejendomme			
Kontor- og forretningsejendomme			
Landbrugsejendomme			
Ejendomme til sociale, kulturelle og undervisningsmæssige formål			
Andre ejendomme			
I alt			

Følsomhedsanalysen skal dokumenteres, herunder en beskrivelse af metoder og forudsætninger bag analysen. Dette skal ske i dokumentationen af solvensbehovet (ICAAP).

12. Retningslinjer vedr. stress-tests for kreditinstitutter, der er godkendt til at anvende IRB for kreditrisiko

Kreditinstitutter, der er godkendt til at anvende en IRB-metode til opgørelse af kreditrisikoen, jf. bilag 1, pkt. 20, skal som minimum årligt gennemføre stress-tests på baggrund af makroøkonomiske scenarier fastsat af Finanstilsynet. Scenarierne vil omfatte et basisscenario (det mest sandsynlige forløb) samt hårdere recessionsscenarier, som vil supplere stress-test på basis af milde recessionsscenarier samt kreditinstituttets egne fremadrettede scenarier.

Scenarierne vil beskrive udviklingen i relevante makroøkonomiske nøgletal på 2-3 års sigt samt andre relevante faktorer. Det fastsatte scenarie vil blive offentliggjort på Finanstilsynets hjemmeside med tilhørende vejledning til udførelse af stress-testen samt indberetning af resultaterne.

Bestyrelse og direktion forventes at vurdere disse beregninger i forbindelse med opgørelsen af solvensbehovet, men uden at beregningerne automatisk medfører krav om kapitalafdækning.

Resultatark med beregningsresultater indsendes til Finanstilsynet sammen med dokumentation af instituttets solvensbehovsopgørelse.

Kravet om at gennemføre stress-tests gælder som udgangspunkt for kreditinstitutter, der er godkendt til at anvende IRB for kreditrisiko, men Finanstilsynet kan udvide kredsen af institutter, der skal gennemføre stress-tests på baggrund af de fastsatte scenarier.

13. Reverse stress-test – tabskapacitet i IRB- institutter

Instituttet skal undersøge potentielle ugunstige effekter for sine eksponeringer og instituttets evne til at modstå tab.²² En sådan stress-test består i at identificere mulige begivenheder eller ændringer i fremtidige økonomiske vilkår, som kan have ugunstige effekter på instituttets eksponeringer.

Instituttet skal som minimum identificere sine centrale risici, der kan udmønte sig ugunstigt for instituttets krediteksponeringer. IRB-institutter skal vurdere tabskapaciteten på mindst 2 års sigt.

Instituttet skal kvalitativt overveje, hvordan et sådant stresset tab kan blive udløst. Udgangspunktet herfor er instituttets centrale risici, hvor instituttet kvalitativt skal overveje mulige begivenheder eller ændringer i fremtidige økonomiske vilkår under hvilke det stressede tab kan blive udløst. Det kan eksempelvis være overvejelser om, hvilke brancher instituttet er eksponeret i, og hvor store tab instituttet kan tåle i disse brancher.

Forklaring til tabskapaciteten og kvalitative overvejelser om, hvad der skal til for at udløse et sådant tab, skal fremgå i dokumentationen af solvensbehovet. Bestyrelse og direktion forventes at tage stilling til, hvorvidt det opgjorte solvensbehov retvisende afspejler tabskapaciteten og de øvrige centrale risici, som instituttet har.

²² Jf. også CEBS Guideline om Stress Testing.

14. Dokumentation

Bestyrelsen skal godkende opgørelsen af den tilstrækkelige basiskapital og solvensbehovet, jf. pkt. 14 og 99 a) i bilag 1. Hermed forstås, at godkendelsen skal fremgå af bestyrelsens forhandlingsprotokol, og at protokollen endvidere skal give et retvisende billede af bestyrelsens drøftelser og rejste spørgsmål.

Af bilag 1, pkt. 98-100, fremgår krav vedrørende skriftlig dokumentation af opgørelsen af solvensbehovet. Følgende forhold skal som minimum fremgå af dokumentationen.

Generelt:

- Begrundelser for beregningsmetoder og talmæssige forudsætninger, også når der tages udgangspunkt i de opstillede beregningsmetoder i denne vejledning. Instituttet skal være særlig opmærksomt på, at skønsmæssige vurderinger skal dokumenteres i videst muligt omfang. Herved forstås grundlaget for skønnet, og hvilken sikkerhed der er for, at skønnet er forsigtigt.
- Forklaring af forskelle mellem det individuelle solvensbehov og eventuelle kapitalmålsætninger eller lignende.

Særligt for store institutter:

- Ved anvendelse af økonomiske kapitalmodeller skal dokumentationen yderligere indeholde dokumentation af intern anvendelse af modellens resultater, validering af de anvendte modeller samt overvejelser om modellens robusthed i forhold til centrale modelantagelser m.m.
- Stress-test i forhold til det af Finanstilsynet opstillede scenarie, jf. afsnit 11, skal dokumenteres. Dokumentationen skal indeholde forklaring af metode og antagelser. Resultaterne dokumenteres i et resultatark, som forefindes på Finanstilsynets hjemmeside.

Bilag

Finanstilsynets opgørelse af pengeinstitutters solvensbehov

Et pengeinstitut skal efter den finansielle lovgivning opgøre sit individuelle solvensbehov og dermed foretage en vurdering af, hvor stor en basiskapital pengeinstituttet skal have for at dække de risici, som følger af pengeinstituttets virksomhed. Der er i vidt omfang metodefrihed ved opgørelsen af solvensbehovet.

Finanstilsynet skal fastsætte et solvenskrav over for et pengeinstitut, når det solvensbehov, som instituttet selv er kommet frem til, ikke anses for at være tilstrækkeligt.

Når denne vurdering skal foretages i forbindelse med en undersøgelse af et pengeinstitut, inddrager Finanstilsynet normalt resultatet af forskellige metoder i sin vurdering. Dette notat beskriver to metoder, som tilsynet typisk vil anvende, og som benævnes henholdsvis kreditreservationsmetoden og sandsynlighedsmetoden.

Ved en undersøgelse vil tilsynet gennemgå et udvalg af pengeinstituttets faktiske udlån – kreditengagementer – og på baggrund heraf vurdere instituttets kreditrisiko, der normalt udgør det væsentligste element i pengeinstituttets solvensbehov. Begge metoder tager udgangspunkt i en opdeling af de på undersøgelsen gennemgåede engagementer, som ser således ud:

Karakter	Beskrivelse
3	Utvivlsomt gode engagementer
2a	Udlån + garantidebitorer med normal bonitet
2b	Udlån + garantidebitorer med lidt forringet bonitet, visse svaghedstegn
2c	Udlån + garantidebitorer med væsentlige svagheder, men uden nedskrivning/hensættelse
1	Udlån + garantidebitorer med nedskrivning, behov for nedskrivning og/eller hensættelse (herunder også engagementer med OIV, men uden aktuel nedskrivning)

Nedskrivningsengagementer dækker også over de engagementer, hvor et institut har bogført et egentligt tab.

Kreditreservationsmetoden

Et pengeinstitut skal mindst have en basiskapital svarende til 8 pct. af de risikovægtede poster (minimumssolvenskravet). Det individuelle solvensbehov må ikke være mindre end 8 pct.

Kreditreservationsmetoden forudsætter, at minimumssolvenskravet på 8 pct. som udgangspunkt dækker et pengeinstituts almindelige risici. Imidlertid kan et pengeinstitut have en høj risiko på enkelte områder. Det

vil typisk være på kreditområdet. I så fald kan minimumssolvenskravet ikke dække risikoen, hvorfor der er behov for at opføre et tillæg til de 8 pct.

Formålet med anvendelsen af kreditreservationsmetoden er at opføre det tillæg til de 8 pct., som skyldes pengeinstituttets særlige kreditrisiko.

Ved gennemgangen af de enkelte engagementer tildeles de en karakter efter ovennævnte tabel. De engagementer, som vurderes at have væsentlige svagheder (2c), eller hvor der er konstateret OIV (1), indgår i modellen.

For hvert engagement, som herefter indgår i modellen, vurderer Finanstilsynet, hvor stor en del af engagementet der ikke er sikret af pant eller anden sikkerhedsstillelse – det såkaldte forsigtigt skønnede tab (tab givet misligholdelse). Det forsigtigt skønnede tab udgør det nettotab, som ud fra en forsigtig og fremadrettet vurdering risikeres, såfremt engagementet skal afvikles på grund af misligholdelse. Der indgår heri eventuel forsigtig opgjort dividende og låntagers eventuelle evne til delvis tilbagebetaling på trods af misligholdelse.

Engagementernes tabsdele, fratrukket eventuelle regnskabsmæssige nedskrivninger på de pågældende engagementer udgør kreditreservationen opgjort i kroner. Kreditreservationen reduceres herefter med 8 pct., da udgangspunktet i modellen netop er 8 pct. og ikke 0 pct. som i sandsynlighedsmetoden nedenfor.

Eksempel:

Et pengeinstitut har et engagement på 1 mio. kr., hvor der er nedskrevet 200.000 kr. Engagementet er sikret med pant i fast ejendom for 500.000 kr. Realisationsomkostninger herunder liggetid opgøres til eksempelvis 50.000 kr. Låntagers tilbagebetalingsevne baseret på indtjeningsforhold opgøres forsigtigt til 100.000 kr. Kreditreservationen udgør derfor 250.000 kr. Dette beløb tillægges kreditreservationerne for de øvrige gennemgåede engagementer, og disse kreditreservationsfratrækkes 8 pct.

Solvensbehovet i procent opgøres herefter ved at dividere den krævede kapital bestående af:

- i) 8 pct. af de risikovægtede poster i kroner og
- ii) kreditreservationen i kroner

med de risikovægtede poster og gange med 100.

De risikovægtede poster og den krævede kapital skal som udgangspunkt være opgjort på det samme tidspunkt.

Finanstilsynet foretager et skøn over, i hvilken del af den samlede engagementsmasse den særlige kreditrisiko ligger. Typisk vil der være tale om de største erhvervsengagementer og/eller engagementer inden for en bestemt branche. Som udgangspunkt gennemgås i størrelsesordenen 50 pct. af pengeinstituttets udlåns- og garantimasse. Instituttets kreditrisiko på den øvrige del af engagementsmassen antages at være dækket af solvenskravet på 8 pct.

Anvendelsen af kreditreservationsmetoden på kreditområdet udelukker ikke, at Finanstilsynet vurderer, at pengeinstituttet også på andre områder har en særlig høj risiko. I så fald kan der gives tillæg til dækning af disse risikoområder ud over det tillæg for kreditrisiko, som følger af kreditreservationsmetoden.

Sandsynlighedsmetoden

En række pengeinstitutter anvender metoder til opgørelse af det individuelle solvensbehov, hvor metoden søger at opgøre det tab, som instituttet vil lide, såfremt en række mindre sandsynlige hændelser finder sted samtidigt. Dette tab skal kunne dækkes af basiskapitalen. Et eksempel er den metode, som Lokale Pengeinstitutter (LOPI) har udviklet.

Sådanne hændelser inkluderer eksempelvis store kredittab, svigtende indtjening og tab på værdipapirer. Solvensbehovet opgøres til den basiskapital, der kan dække dette tab udtrykt i procent af de risikovægtede poster.

Metoderne tager ikke udgangspunkt i 8 pct. på samme måde som kreditreservationsmetoden, men derimod (typisk) i 0 pct., hvilket betyder, at metoden skal forholde sig til alle risikotyper og afsætte kapital til dækning heraf.

I et pengeinstitut vil kreditrisikoen være en vigtig post, og normalt vil en stor del af solvensbehovet være udtryk for instituttets vurdering af de potentielle tab på kreditområdet.

Finanstilsynets vurdering skal efter sandsynlighedsmetoden omfatte hele instituttets kreditrisiko, da der ikke ligesom ved anvendelsen af kreditreservationsmetoden er afsat 8 pct. til dækning af de almindelige kreditrisici.

Derfor vil Finanstilsynet skulle forholde sig til hele instituttets engagementsmasse. Men da det ikke er praktisk muligt at gennemgå alle engagementer, vil tilsynet foretage sin vurdering på baggrund af en eller flere stikprøver, som er repræsentative for relevante dele af engagementsmassen.

En stikprøve vil indeholde de største engagementer og ofte indeholde så mange engagementer, at stikprøven anses for at omfatte 100 pct. af de store engagementer. Desuden vil der kunne udtages stikprøver af mellemstore engagementer, erhvervsengagementer, privatkundeengagementer, investeringskreditter, boliglån eller af andre kredittyper med fællestræk, herunder udlån til særlige brancher.

Hvis der ikke udtages stikprøver for alle dele af engagementsmassen, foretager Finanstilsynet et skøn over kreditrisikoen for den resterende del.

Dette kan ske ved at foretage en stresstest af den resterende del af engagementsmassen. Eksempelvis ved at forudsætte, at der lides et tab svarende til en vis procentdel af engagementsmassen, der forinden er fratrukket de individuelle nedskrivninger og hensættelser, der vedrører denne resterende del af engagementsmassen. Alternativt kan der tages udgangspunkt i kreditboniteten i de gennemgåede segmenter, hvis de er sammenlignelige med den resterende engagementsmasse.

De engagementer, der indgår i stikprøverne, gennemgås og opdeles i de kategorier, der er nævnt ovenfor.

Desuden foretager Finanstilsynet for hvert enkelt engagement en forsigtig vurdering af sandsynligheden for, at pengeinstituttet lider tab på engagementet.

Tabssandsynligheden opgøres som udgangspunkt i følgende grupper:

Karakter	Beskrivelse	Tabssandsynlighed
3	Utvivlsomt gode engagementer	0
2a	Udlån + garantidebitorer med normal bonitet	5 procent
2b	Udlån + garantidebitorer med lidt forringet bonitet, visse svaghedstegn	15 eller 30 procent
2c	Udlån + garantidebitorer med væsentlige svagheder, men uden nedskrivning/hensættelse	50 procent
1	Udlån + garantidebitorer med nedskrivning, behov for nedskrivning og/eller hensættelse (herunder også engagementer med OIV, men uden aktuel nedskrivning) ²³	100 procent

Tabssandsynligheden i ovenstående tabel er en forsigtigt skønnet risiko for tab på det pågældende engagement, som ikke må forveksles med en observeret og dokumenteret tabssandsynlighed i en økonomisk model. Tabssandsynligheden kan også betegnes som en risikovægt, der er udviklet gennem den tilsynsmæssige praksis.

Finanstilsynet opgør derefter det forsigtigt skønnede tab givet misligholdelse på tilsvarende måde som nævnt ovenfor under kreditreservationsmetoden for hvert engagement. Tabet ganges med den valgte tabssandsynlighed i procent, og beløbet sammenlægges med beløbene fra de øvrige engagementer fra stikprøven. Resultatet ganges op på hele den del af pengeinstituttets udlånsportefølje, som stikprøven er udtaget fra, hvorefter bruttokapitalbehovet er beregnet. Herefter fratrækkes nedskrivninger foretaget på denne del af udlånsporteføljen for at beregne nettokapitalbehovet.

Eksempel:

Der udtages to stikprøver. Den første udgør 100 % af alle erhvervsengagementer over 10 mio. kr. (store engagementer – stikprøve 1). Den anden vedrører en repræsentativ del af udlån til erhvervsvirksomheder i engagementsintervallet 1 mio. kr. til 10 mio. kr. (stikprøve 2). Stikprøve 2 udgør 30 % af et samlet udlån til denne type låntagere på 500 mio. kr.

Et af de erhvervsudlån, der udtages fra stikprøve 2, er på 1 mio. kr., sikret ved pant for 500.000 kr. Realisationsomkostninger opgøres til eksempelvis 50.000 kr. Låntagers tilbagebetalingsevne baseret på indtjeningsforhold opgøres forsigtigt til 100.000 kr. Der er ikke nedskrevet på engagementet. Forsigtigt skønnet tab givet misligholdelse opgøres på tilsvarende måde som ovenstående eksempel under kreditreservationsmodellen (dog i dette eksempel uden nedskrivningen på 200.000 kr.) til 450.000 kr. Engagementet vurderes som et 2b engagement med en tabssandsynlighed på 30 procent. Der afsættes

²³ For engagementer, hvor der er konstateret OIV, men hvor betalingsrækkerne viser, at der ikke skal indregnes en nedskrivning eller der ikke vurderes, at der skal foretages hensættelser, vil Finanstilsynet efter en konkret vurdering tage stilling til, om tabssandsynligheden kan sættes lavere end 100 pct.

således 135.000 kr. til dækning af kreditrisikoen på dette engagement. Beløbet tillægges resultatet fra gennemgangen af de øvrige engagementer fra stikprøve 2.

Hvis det samlede resultat for stikprøve 2 er 15 mio., kr. vil kreditrisikoen for hele erhvervsporteføljen (bortset fra de store engagementer) kunne opgøres til 50 mio. kr.

Under forudsætning af, at bidraget til metoden fra stikprøve 1 udgør 80 mio., kr. kan det samlede bruttokapitalbehov opgøres til 130 mio. kr., der dog reduceres med de nedskrivninger, der måtte være foretaget på den del af engagementsmassen, der er omfattet af stikprøverne.

Herudover har pengeinstituttet et udlån til øvrige segmenter på i alt kr. 625 mio. kr., hvoraf 25 mio. kr. er individuelt nedskrevet eller hensat. Denne del af engagementsmassen fratrukket de individuelle nedskrivninger og hensættelser, stresses skønsmæssigt med 4,27 % og bidrager derfor til metoden med 25,6 mio. kr.

Den samlede kreditrisiko opgøres således til 130 mio. kr. plus 25,6 mio. kr. = 155,6 mio. kr. Dette beløb reduceret med de gruppevise nedskrivninger og gruppevise hensættelser erstatter den kapital, som pengeinstituttet i sin egen model har afsat til stress-test af kreditrisiko og svage engagementer.

Herudover skal pengeinstituttets model normalt indeholde andre poster, der har relation til kreditrisikoen, eksempelvis branchekonzentration eller et tillæg for store engagementer. Finanstilsynet foretager en konkret vurdering af behov og størrelse af disse poster. Afdækningen af disse risici skal bl.a. ses i relation til, at metodens udgangspunkt typisk er et nul procent solvenskrav, og i sammenhæng med, at solvensbehovsopgørelsen skal være fremadrettet og forsigtig. Normalt vil resultatet fra sandsynlighedsmetoden derimod erstatte poster vedrørende svage engagementer.

Finanstilsynet kan have en anden vurdering end pengeinstituttet af øvrige risici end kreditrisikoen og vil i så fald øge eller reducere de beløb, der er afsat til dækning af sådanne risici.